

Lubba Runt

Nr 2, 2022

<http://spangafolkdansgille.se>

Utsikt

Utanför min hermetiskt tillslutna "kuvös", där jag befinner mig, kan jag glädjas åt bofinkar, sädesärlor, talgoxar och en singel hackspett. Det är bråda veckor i fågelvärlden och samtidigt orkar de sjunga. Glädje! Hermetiskt eller ej, jag ser att mössen ändå lyckats ta sig in, tuggat i sig flugsmällan och efter förrättat värv återvänt till naturens mer näringsriktiga nötter och frön. Men stålskafet ligger otuggat kvar, redo för eventuellt nya användningsområden.

Även gamla danser kan dammas av och återbrukas. De har legat i träda några år nu, men vi har bevisligen framfört dem med bravur oräkneliga gånger. Jag tänker att om min ramponerade flugsmälla upphöjs till taktpinne, vad kan gå fel? Vi är på god väg att återerövra Midsommarhambon. Vi får anamma fåglarnas flit och flyga vidare mot årets Nationaldags- och Midsommarfirande. Vi har ju ett uppdrag, det finns förväntningar och vi är Dansare med känsla för takt och ton. Vi befinner oss i en alldeles ny vår och trots ett och annat felsteg, kan vi med gott självförtroende intala oss att: Vi kan dansa både åt det ena och det andra hållet...för bomfallerallanlej...

Torsten, Birgitta och Marianne

Lubba Runt veteranerna Siw och Erling

Min första kontakt med Erling var på Onsdagsdansen för cirka tjugo år sedan. Mina första trevande steg in i Spånga folkdansgille. Erling var en av de mer dansanta dansarna den kvällen och med sin mjuka uppmärksamma blick, vänligt välkomnande. Jag vågade komma tillbaka.

I sin mjuka framtoning har Erling en lågmäld pondus, han inger respekt, vilket den gör som har skapat sig en god plattform i livet. Erling är elegant, alltid välklädd och välformulerad, en Ordets Mästare.

Som en Ordets Mästare har han skrivit spaltkilometer i Lubba Runt i mer än trettio år. Vid Erlings sida finns Siw, som även hon arbetat med Lubba Runt sedan tidernas begynnelse. Var är guldmedaljerna?

Tidningen tillverkades då rent fysiskt med pappersark, sax och klisterburk. Det gällde att vara noga med både klister och korrekturläsning. Digitaliseringen började ta över och underlättade tidningsarbetet för "Lubbaredaktionen". Men texterna skriver sig inte själva. Vid alla resor Gillet har företagit har Siw och Erling varit givna skribenter.

En organisations tidskrift är en viktig del av ansiktet utåt. Formuleringarna måste ibland vägas på guldväg. Ingen får känna sig utpekad. Här har Erling läst med lupp och med vänlig bestämdhet strukit en och annan "groda." Jag har lärt och tagit till mig. Man ska minnas att Lubba Runt skickas till en bra mycket vidare krets än Gillets medlemmar.

Erling, Du är vår Nestor, kunnig skribent med god känsla för layout. Vi som nu tar vid ska göra vårt bästa att föra Lubba Runt vidare. Vid minsta tvekan finns det digra biblioteket av Dina och Siws tidigare texter att hämta lärdom ur.

...ni lär höra av oss!

Av hjärtat TACK till Er båda!

Marianne, Torsten och Birgitta

SPF - Årsfesten - 2022

Så kom då äntligen dagen då vi åter kunde träffas och ha en gemensam och mycket efterlängtat fest. En dag med vårkänsla på mer än ett sätt! Fredag den 25 mars samlades glada medlemmar i Spånga Folkets Hus, efter två års uppehåll. Välkomna var också medlemmar i Skörde-Gillet och Vällingby Folkdansgille. Tillsammans var vi fler än femtio deltagare.

Vi blev mottagna av två festliga "Bunny Ladies", Marianne och Eva, som bjöd på ett litet tilltugg till det mousserande vinet (även alkoholfritt). Intåget i salen fick ske efter bokstavsordning till de fint dekorerade borden med blommande forsythia i vaser. Dags att prata med sin bordsgranne och kanske lära känna någon "ny" person.

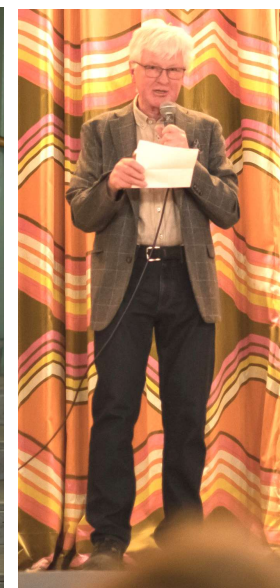

Foto Erik

Värdinnan Marianne, konferencier Lars-Erik och spelmannen Per-Erik Eriksson

Maten som var fint upplagd bestod av ost och painriche, skinka och rostbiff med potatissallad och ett vackert fruktfat. Mycket gott och alldeles lagom. Utmärkt konferencier var Lars-Erik och en speleman vid namn Per-Erik Eriksson med sitt dragspel hade vi också. Allsången blev små pauser i ätandet. Ett texthäfte gjorde det lätt att hänga med. Per-Erik roade oss också med att till dragspelsklanger sjunga en bestämd text till olika kända melodier. Det gick faktiskt väldigt bra.

Improviserad kör

Så fick vi också lyssna till kören som sjöng folkvisor, och sedan var det dags att flytta undan bord och stolar för att ge plats för dansen. Lars-Erik ropade ut vilken dans vi skulle dansa enligt en lista vi fått tidigare. Rune blev instruktör med förklaring av de olika turerna.

... och dans

Vi dansade och dansade...Efter en god stund blev det paus för kaffedrickande i foajén. Där hade man dukat upp diverse läckra tårter och kakor. I pausen var det dags för Rune att göra sin debut. Fram kom nyckelharpan och Rune spelade. Det var olika dansvisor som belönades av publiken med kraftiga applåder. Bra gjort Rune! Därefter var man välkommen fram att berätta en rolig historia i micken, vilket flera nappade på.

När pausen var över blev det dans till "musik på låda". Ett, två, tre och ihop var det någon som sa! Mycket lyckat!

Ett stort och hjärtligt tack till alla i festkommittén som lagt ned så mycket möda på att göra festen så fin och lyckad.

Marina Wendel

"Slottet i Bromsten"

Vad är det för stort hus på höjden i Bromsten?

Den 21 juli 1900 köpte bankir Carl Cervin en tomt i Bromsten för 18 000 kr. Genom gåvobrev skänkte han den till stiftelsen "Hemmet Fristad" som hade bildats

1896 i Stockholm. Man började bygga samma år. Huset var färdigt 1902 och den 4 oktober invigdes hemmet med stor fest. Av de c:a 150 personer som hade inbjudits var prins Carl Bernadotte med gemål, föreståndarinnorna för Sophiahemmet, Röda korset och Fredrika-Bremerförbundet samt fattigvårdsinspektören och en del av Stockholms socialt intresserade damer och herrar. Från järnvägen fram till Fristad hade man gjort en tillfällig gångväg av plankor, för besökarnas besvärighet.

Vem var det som fick bo i huset? Man talar om "fallna kvinnor" "skyddslingar" "intagna". Sanningen är att det var flickor i åldern 14–19 år från fattiga familjer där det fanns gott om syskon. Flickor som var på väg att glida in i prostitution, men ännu inte blivit fast i "yrket". Man lockade med en treårig utbildning inom hushåll och smådjursskötsel. Det enda man begärde av flickorna var att de efter en betänketid, fullt frivilligt bad att få stanna kvar på hemmet.

Huset var byggt att rymma 34 elever. De var uppdelade i grupper om 6–7 personer där en vårdarinna skulle vägleda flickorna i meningsfull sysselsättning som t.ex. i tvättstugan med mangling och strykning, eller trädgårdsarbete och smådjursskötsel.

1903 köpte Carl Cervin för Fristads räkning 9 tunnland mark. Marken låg mellan järnvägen och Fristad (nuvarande idrottsplatsen). Avsikten var att kunna uppföra byggnader för husdjursskötsel och trädgårdsodlingar, Den treåriga utbildningen skulle leda till förvärsarbete som tjänarinnor.

1905 övertog Stockholms stads fattigvårdsnämnd ansvaret för de intagna som ägde hemorts rätt i Stockholm. För övriga var man beroende av vad som kom in från välvilliga donatorer med bidrag till verksamheten.

Stiftelsen Fristads verksamhet upphörde i början av 1920-talet. Byggnaden med tillhörande mark övergick i Spånga kommuns ägo. Huset kom då att inrymma kommunalkontor, mottagning för läkare, bostad för församlingssyster samt ålderdomshem. Hösten 1984 påbörjades en ny era för Fristad. Det som en gång byggdes för undervisning och uppfostran har återigen rustats för att ta emot elever, nämligen Ellen Keyskolan.

Det här är ett utdrag av en artikel av Inga-Britt Högström på *Bromsten.nu*.

Kristina Petersson

Hur klädde man sig förr i tiden...

...och hur mycket ”förr” orkar man ta in. Går man tillbaka till strax efter Istiden hamnar vi i kapitlet Djurhudar. Men om vi begränsar oss till 1800-tal och tidigt 1900-tal räcker även det till en hel föreläsning som fascinerar.

Just en sådan begivenhet bjöd Össeby hembygdsförening på, då man inbjudit Wiveca Linderström, verksam i Hembygdsförbundets textil- och dräktgrupp, för att berätta om hur man klädde sig för drygt etthundra år sedan.

Wiveca bar sin fina dräkt från mellersta Halland, med tillhörande vackra silversmycken, både sölje och halslås. Hon började med att berätta att det i gamla tider var viktigt att klä sig efter sitt stånd. Klädkoden visade helt enkelt vilken klass man tillhörde. Klädlyx var inte tillåtet. Man fick absolut inte förhåva sig, gjorde man det kunde man bli lagförd. Till exempel i samband med gudstjänstbesök ville man kanske göra sig lite extra fin, men dräktpolisen var genast framme och det utdelades böter om man överskridit gränsen.

Den enda gången det var tillåtet att klä sig ”över sitt stånd” var vid bröllop. Bruden tilläts klä sig så fint hon förmådde. Om man hade möjlighet hyrde man kläder och krona av kyrkan och ofta hade prästfrun det hedersamma uppdraget att klä bruden.

Det var mycket långt kvar till våra dagars enkla sätt att skaffa kläder. Om man var sugen på en ny skjorta var det bara att börja med att fånga in fåret i hagen... Köp, slit och släng var liksom inte uppfunnet.

Fåren skulle klippas, det skulle kardas och spinnas, vävas och sys för hand. Spinnrocken, som Gustav Vasa praktiskt nog tog hit till Sverige, torde ha underlättat spinnandet en del, även om man fortfarande använde sländan. En och annan målning visar hur fäbostintan fördriver tiden genom att spinna med sin slända, innan hon måste ropa hem korna för kvällsmjölknigen.

Efter den hemvana och väl nyttjade ullen, gjorde lin och hampa sitt intåg. Två material som var väldigt stickiga att bära nära kroppen. Därför tvingade adeln ibland, på sitt tämligen inhumana sätt, sina arbetare att ”gå in” plaggen.

Wiveka berättade om ett plagg, en mantel, som hittades i en gammal mosse. Genom Kol 14-metoden tidsbestämde manteln till 100 år före Kr. Den var vävd så att den sög upp svetten inåt och var vattenavstötande utanpå. Och vi som tror att vi kan bäst...

Allra sist kom bomullen. Men det som ansågs fint var förstås bara avsett för de besuttna. Gemene man fick vackert vänta tills kattunen, med sina tryckta mönster, så småningom fanns att köpa någon gång runt sekelskiftet.

Eftersom kläder tog lång tid att framställa var de dyrbara och ärvdes ofta i flera generationer. Vi funderar kanske på hur man tvättade dessa lite otympliga plagg?!? Det gjorde man inte i brådrasket enligt Wiveca. Som kuriosas kan jag berätta att en spelman jag lyssnade till för en tid sedan, stolt meddelade att västen i hans folkdräkt fortfarande har kvar svettränder efter västens tidigare ägare, en känd nyckelharpspelare som gått ur tiden.

Förklädet, som bars av både kvinnor och män, var ett viktigt plagg som byttes allt efter aktivitet. Men än viktigare än förklädet var nog trots allt huvudbonaden, särskilt för den gifta kvinnan. Det var hög status att vara gift och mössan togs inte ens av inne i bastuvärmen. Anders Zorn har lämnat bildbevis där han målat två bastande dalkullor. Om man tittar noga ser man mössbanden hänga fram över ena kvinnans axel.

Männen bar kilmössa, sydd i av just kilar, som hölls ihop genom stickningar. Kilmössan bars till och med under hög hatt vid bröllop, för värmens skull.

Men hur höll man värmen i skorna? Strumpor, säger vi självklart. Men strumpor "uppfanns" inte förrän sent 1800-tal. Men använde skohalm!

Smycken? Tja, det kan skrivas spaltkilometer om våra kläders in- och uttåg under olika tidsepoker. Den här texten är bara ett axplock av allt spännande som Wiveca Linderström förmedlade under en eftermiddag i Össeby hembygdsförenings Kvarntorpstuga, där vi förstås också bjöds på kaffe med hembakade frestelser.

Min plan är att återkomma i ämnet...(kläder, inte hembakat!)

Text och foto *Marianne Österlind*

Eftersnack maj 2022

När återkommer den normala situationen? När blir det så där som det brukade vara? Vi är väl ganska många som under pandemin längtade till efter pandemin då allt skulle återgå till det normala. Så har det ju inte riktigt blivit. Pandemi har blivit endemi och livet i Sverige har blivit lättare att leva.

Bitvis är det normalt nu. Det blir varmt för tidigt, redan i mars men när dubbdäcken ska bytas mot sommardäck så hotar SMHI med frosthalka. Två veckor in i april kommer värmen och hjulen kan äntligen bytas. Skönt, nu ska utemöblerna fram. När man suttit där ute en gång så kommer kyla och blåst. Det känns normalt och tryggt. Det är valår och våra politiker öser valbudskap över oss. Det handlar inte så mycket om varför det egna partiet är bäst som varför det andra partiet är skyldigt till alla problem som finns. Det känns normalt och tryggt.

Men med krig i Europa och kraftiga prishöjningar hemma så är vi långt från det normala. Förmodligen kommer vi under lång tid framöver att ha det onormalt på flera sätt. Blir det aldrig mer normalt? Det kan man spekulera om. Vi som vill ha det normalt behöver nog tänka lite annorlunda om vi ska få det. Sannolikheten för att ett tillstånd i världen ska återkomma så som det var då, är väldigt liten. Att det är onormalt på ett eller flera sätt är det man kan förvänta sig. Det är därmed normalt. Det låter motsägelsefullt. Men om man formulerar det som: "Det är helt normalt att det nu är annorlunda jämfört med hur det var då" så kan vi uppleva normalitet en stor del av tiden. Skönt!

Erik

Lite kom ihåg

April

26 tisdag Kvartalsmöte

Maj

2 måndag Utgivning av Lubba Runt nr 2
14 lördag Spånga Torg. Vi visar att Spånga
Folkdansgille finns
23 måndag Funktionärsfest
26–28 torsdag - lördag Folkdansringen 100 år

Juni

6 måndag Nationaldagsdagen Spånga Torg
20–23 måndag-torsdag Midsommarveckans
dansuppdag
24 fredag Midsommarafton Spånga kyrka

Lubba Runt

NR 2 MAJ 2022, ÅRGÅNG 46

är medlemsbladet för
Spånga Folkdansgille

Redaktion

Marianne Österlind
Torsten Högglund
Birgitta Högglund

Produktion

Torsten Högglund

12 september 2022

är sista dagen för bidrag till
nästa nummer av

Lubba Runt

Sänd ditt bidrag till

Marianne Österlind
Bennebolsgatan 22
163 50 Spånga
070 755 70 73
Marianne_o@
spangafolkdansgille.se
eller
Torsten Högglund
torsten_h@
spangafolkdansgille.se

Spånga Folkdansgille

erbjuder gammeldans, gilledans och folkdans varje vecka under säsongen. Vi vill också öka intresset för svensk bygdekultur genom hantverk, folkdräkter, sång och musik. Verksamheten bedrivs huvudsakligen i Spånga Folkan. Gillet grundades 1976 och är medlem i Svenska Folkdansringen.

Vårt folkdanslag ger uppvisningar vid offentliga arrangemang och för företag och organisationer. Vi svarar för midsommarfirandet vid Spånga kyrka och Julmarknaden i Spånga Folkan. I samband med julgransplundringar och liknande festligheter leder vi ringdanser och lekar.

För våra medlemmar arrangerar vi resor inom och utom landet, danshelger och fester, allt för att främja sammanhållning och gott kamratskap.

Spånga Folkdansgille

c/o Margareta Warholm, Gränsvägen 14, 163 52 Spånga

Danslokal: *Spånga Folkan, Spångavägen 353.*
 Dansledare: *Malin Lennartsson*

Beställning av dansuppvisningar och lekledning:
Angela Enfors, 0702 24 83 72 eller
angela_e@spangafolkdansgille.se.

Postgiro 38852-0

Hemsida: <http://spangafolkdansgille.se>

Spånga Folkdansgille

har 2022 följande kontaktpersoner

Styrelse

Ordförande	Erik Enfors	0730404033	ordfor@spangafolkdansgille.se
Sekreterare	Margareta Warholm	0730 769 381	info@spangafolkdansgille.se
Ekonomiansvarig	Christer Persson	076 8465502	kassor@spangafolkdansgille.se
Ledamot	Ann-Marie Ljungberg	073 5978909	ann-marie_p@spangafolkdansgille.se
Ledamot	Angela Enfors	0702 248372	angela_e@spangafolkdansgille.se
Suppleant	Marina Wendel	0708-36 99 92	marina_w@spangafolkdans.se
Suppleant	Eva Askberger	0738 163 735	eva_a@spangafolkdansgille.se

Sammanställande

Dans och musik	Malin Lennartsson		malin_l@spangafolkdans.se
Dräkt	Gunnel Petersson	760 99 55	gunnel_p@spangafolkdansgille.se
Julmarknadsgruppen	Anna-Greta Dahl	073 0723715	anna_greta@spangafolkdansgille.se
Festkommittén	Eva Askberger	0738 163 735	eva_a@spangafolkdansgille.se
Lubba Runt	Marianne Österlind	070 7557073	marianne_o@spangafolkdansgille.se
Lokalkommittén	Lars-Erik Ljungberg	89 83 23	lars-erik_l@spangafolkdansgille.se
PR-sektionen	Erik Enfors	0730 404033	erik_e@spangafolkdansgille.se
Webmaster	Erik Enfors	0730 404033	erik_e@spangafolkdansgille.se
Sociala aktiviteter	Eva Askberger	0738 163 735	eva_a@spangafolkdansgille.se